

**Eleonora Vaičeliūnienė**, *ilgametė Kupiškio rajono laikraščio „Komunizmo keliu“ (nuo 1989 m. – Kupiškėnų mintys) žurnalistė, redaktorius pavaduotoja*

Zita, dirbdama Kupiškio viešojoje bibliotekoje, laukė galimybės pereiti į rajono laikraščio „Komunizmo keliu“ redakciją. Ji pateikdavo spaudai ne tik savosios poetinės kūrybos, bet ir publicistinių rašinių. Redaktorius Antanas Salys nė neabejojo, jog Zita (tik vardu ją daugelis ir vadino) sugebės nušviesti rajono kultūrinę veiklą ir mokyklų gyvenimą. Beliko tik stebėtis, kaip Zita labai greitai susipažino su kultūros namuose dirbusiais specialistais, labai nuoširdžiai pasakojo apie jų kasdienį darbą. Jos išsamių straipsnių rankraščiai vos tilpdavo rašomojo stalo stalčiuose. Tie rankraščiai (spaudai tuo metu būdavo pateikiami jos pačios ar redakcijos sekretorės atspausdinti mašinėle) būdavo tvarkingi, be didesnių redagavimų. Vadinasi, mintys jai plaukdavo lengvai ir popieriuje susiklostydavo vaizdingais sakiniais. Jos kalbėsena buvo sklandi, vaizdinga, su kupiškėnei būdinga intonacija.

Buvo labai apsiskaičiusi, nuolat sukiodavosi tarp intelektualų, todėl kiekvienam būdavo įdomu jos pasiklausti, sužinoti literatūrinių naujienų. Ji turėjo mėgiamus rašytojus, poetus, klausydavosi tuomet populiaraus atlikėjo Vladimiro Vysockio dainų įrašų. Ji mėgdavo pasakoti, kaip tarp draugų ar viena praleidusi poilsio dienų vakarus savo gimtojoje gryčiutėje, tame knygų prikimštame kambarėlyje.

Zita dažnai užsibūdavo redakcijoje ir po darbo valandų, rašomąją mašinėlę spausdindavo savo eilėraščius, nes ruošė pateikti leidyklai savo kūrybos pirmąjį rinkinį. Sovietiniais laikais naujo autoriaus kelias pas skaitytoją būdavo ilgas ir su daugybe užtvarų. Juolab kūrėjui, gyvenančiam rajone. Apie savo išgyvenimus dėl vis atidėliojamos išleisti knygelės, dėl ne visada palankių recenzentų atsiliepimų kalbėdavosi mažesniame, pačių artimiausių bičiulių rate.

Bendradarbiai nemažai žinojome apie Zitos gimtuosius namus Stičkalnyje. Artimesni jai žmonės ten dažnai ir susiburdavo, nes būdavo mielai sutinkami ir jos viskuo besidominčios mamos Eugenijos Lukošienės. Kiti – rudenį valgydavome obuolius iš jos tėvų sodo, sulaukdavome ir pyragėlio.

Zita mėgdavo pasakoti apie savo seseris Bronę ir Valę, gyvenusias Vilniuje, jų pasiektus aukštuosius mokslus ir darbus gamybiniuose „Ventos“ ir Spartos“ kolektyvuose. Į redakciją pas Zitą užsukdavo į miestą su reikalais ateidavusi mama, o pradėję mokyklą lankyti dukra Jurgita ir sūnus Andrius – nuolat. Kartais Zita į darbą ateidavo nešina smuiku. Jos dukra Jurgita lankė muzikos mokyklą, tai po pietų užbėgdavo šio instrumento pasiimti.

Zita mielai dalyvaudavo redakcijos išvykose. Vieną rudenį buvome susiruošę spanguoliauti. Iš pradžių pelke ėjome vieni nuo kitų ne per toliausiai, tačiau per keletą valandų vis dėlto pasklidome plačiai. Kai pradėjome grįžinėti atgal, niekaip negalėjome susišaukti su Zita. Jau ir gerklės visiems užkimo, o jos atsiliepimo – jokio. Pradėjome svarstyti, kad teks važiuoti namo be vienos uogautojos, nes jau temti pradėjo. Galbūt Zita išėjo į palaukę ir patraukė į kelią, vedantį namo? Kas nors blogo jai tikrai negalėjo atsitikti. Bet pagaliau išvydome pelkėje juodą taškelį ir spėjome, jog tai turėtų būti Zita. Atsikvėpėme, kad nereikės užsukti į jos namus ir pasakyti tokį keistą dalyką, kad nebesulaukėme pelkėje pasiklydusios Zitos. Bet panašaus atvejo vis dėlto neišvengėme.

Apie redakcijos „Moskvičiaus“, vairuojamo Vytauto Pučėtos, patirtą avariją prie Šepetos sužinojome apie 12 val. Tai buvo 1992 metų sausio 6 dieną, pirmadienį. Apie avarijos pasekmes nieko konkretaus nebuvo pasakyta, tik tiek: vairuotojui – nieko, o Zita atvežta į Kupiškio ligoninę. Įsukančio iš šalutinio kelio į asfaltkėlį „Gaziko“ smūgis teko jai, keleivei, sėdėjusiai šalia vairuotojo. Redakcijos darbuotojos nuskubėjome į ligoninę, atsisėdome prie reanimacijos palatos ir laukėme. Girdėjome ten vykstantį šurmulį ir savo bendradarbių dejonę: „Labai skauda, neiškentėsiu.“ Netrukus

nurimo, suprantama, medikai pasirūpino nuslopinti jos kančias. Mums buvo atidarytos palatos durys žvilgtelėti į Zitos veidą. Apsiklausinęjusios medikų, kokia mūsų bendradarbės būklė, skubėjome apie nelaimę pranešti jos mamai ir vaikams, buvusiems pamokose Povilo Matulionio vidurinėje mokykloje. Jie parskubėjo namo, apie nelaimę pranešė Vilniuje gyvenančioms tetoms. Vakare būdamos ligoninėje sulaukėme Zitos sesers Bronės. Iš Vilniaus iškviestas gydytojas ėmė ruošti sunkią ligonę kelionėn reanimobiliu į sostinės Raudonojo Kryžiaus ligoninę. Nei gydytojas iš Vilniaus, nei Kupiškio ligoninės vyr. gydytojas traumatologas Robertas Lapka nieko džiugesnio mums nežadėjo. Gydytojas Lapka net paatviravo: su tiek šonkaulių lūžių žmogui išgyventi neįmanoma, čia nieko negalėtų padėti ir užsienietiška ligoninė. Arčiau mamos būti pas tetas į Vilnių išvyko dukra Jurgita, o mes laukėme Kupiškyje, kuo baigsis šitoji nelaimė. Bet informacija keletą dienų būdavo vienoda: Zita – komos būsenos. Tik bene sausio 11-ąją, jos sesers Bronės tvirtinimu, Zita buvo atmerkusi akis ir greta jos buvusiems ištarusi, kad čia, kur dabar esanti, jai gera.

Zita Lukošūtė-Staškūnienė išėjo iš šio pasaulio 1992 m. sausio 16 d. vakarą. Apie jos netektį sužinojome ankstyvą penktadienio rytą, laukėme sugrįžtančios jau karste. Jos palaikai šeštadienį buvo pašarvoti Kupiškio laidojimo biure (B. Žekonio g.). Zita palaidota sausio 20 dieną, pirmadienį, šeimos kapavietėje prie tėvo, senosiose Kupiškio parapijos kapinėse.

Nelaimės dieną man su Zita darbe neteko susitikti, nes didelėse redakcijos patalpose (Vytauto g. 33) sėdėjome atskiruose kabinetuose. Tik vėliau sužinojau, kad ji užsiminusi, jog toji diena pagal horoskopą nelabai palanki jos išvykai, tačiau darbas yra darbas... Paskutinį kartą su Zita įsimintiniau bendravome tuoj po Naujų metų. Aš ją apglėbusi pasakiau: „Laikykis, Zita, juk tu redakcijoje belikusi viena tikra kupiškėnė.“ Ji nustebo: „Bet iš tikrųjų...“ Prieš savaitę su kolektyvu buvo atsisveikinusios trys šiame krašte gimusios darbuotojos: buhalterė Valerija Kutrienė, žurnalistė Eugenija Stančikaitė-Urbonienė ir kurjerė Elvyra Latvytė-Babelienė.

Zita mano atmintyje išliko sėdinti prie rašomojo stalo geltonu megztuku. Arba vasarą einanti Kupiškio šaligatviu balsva suknele, pakelta galva, bet labai savyje. Kaip vienas, tik iš matymo ją pažinojęs žmogus, buvo pasakęs: Tarsi ne šios vietos gyventoja.“

*Kupiškis, 2007-12-12*